

Remissvar från Norstedts Juridik AB

Till: Statens Offentliga Utredningar

Angående: SOU 2024:75 – Personuppgifter och mediegrundlagarna, Betänkande av Utredningen om ett förstärkt skydd för personuppgifter på tryck- och yttrandefrihetsområdet

Datum: 4 mars, 2025

Om Norstedts Juridik

Norstedts Juridik är en av de ledande leverantörerna av affärskritisk information inom juridik med rötter 200 år tillbaka i tiden. Företaget är utgivare av Sveriges Rikes Lag, lagkommentarer i det Gula respektive Blå biblioteket, litteratur i den rödvita serien samt över 100 andra juridiska titlar årligen. Norstedts Juridiks digitala informationstjänst, JUNO, används av Sveriges största advokatbyråer, domstolar, myndigheter och kommuner. Norstedts Juridik ägs av Karnov Group.

Inledning

Norstedts Juridik har tagit del av SOU 2024:75 – Personuppgifter och mediegrundlagarna, och lämnar härmed sin ställning synpunkter på utredningens förslag. Norstedts Juridik har ett särskilt intresse av denna fråga med anledning av hanteringen av personuppgifter i vår juridiska informationstjänst JUNO. Norstedts Juridik har idag en teknisk lösning för anonymisering av domstols- och myndighetshandlingar såsom t.ex. domar och beslut.

Utredningens förslag har analyserats med hänsyn till dess potentiella påverkan på grundläggande fri- och rättigheter. I detta remissvar kommer vi att belysa de positiva aspekterna av förslaget, hur de problem som lyfts kan hanteras samt varför Norstedts Juridik välkomnar utredningens förslag.

Norstedts Juridik har valt att strukturera sitt remissvar enligt följande:

1. Genomgång av utredningens förslag och rekommendation
2. Norstedts Juridiks ställning och rekommendation

Vi ser fram emot att bidra till det fortsatta arbetet med denna viktiga fråga och står till förfogande för eventuella kompletterande synpunkter eller förtydliganden.

Sakkunskap och samråd

Vid utarbetandet av detta remissvar har sakkunskap inhämtats från relevanta experter inom de rättsområden och sakfrågor som SOU 2024:75 behandlar. Synpunkterna har tagits fram i samråd med Norstedts Juridik och Karnov Groups jurister och experter för att säkerställa en noggrann och väl underbyggd analys av utredningens förslag.

Vi har särskilt beaktat de rättsliga och praktiska konsekvenserna av de föreslagna förändringarna, och vår bedömning grundar sig på en kombination av rättslig analys och erfarenheter från berörda aktörer. Vår samlade bedömning är att den sakkunskap som inhämtats ger en god grund för våra synpunkter på utredningens förslag och dess potentiella påverkan.

Sammanfattande synpunkter Norstedts Juridik

- **Norstedts Juridik välkomnar utredningens förslag om lagändring.** Vi förespråkar ett starkt skydd av den personliga integriteten i balans med yttrandefrihet då det stärker rättssäkerheten i samhället.
- **Vi instämmer med utredningen i att balansen mellan integritetsintresset och yttrandefriheten tillvaratas genom lagförslaget i alternativ 2.** Vi ser det även som positivt att det i det nya lagförslaget finns förutsättningar för en helhetsbedömning av omständigheterna i det enskilda fallet, där en särskild beaktansgrund är syftet med offentliggörandet av personuppgiftssamlingen.
- **Norstedts Juridik anser inte att dokumentationens omfattande karaktär eller argument kring affärsnytta bör utgöra ett hinder eller fördröja förslaget till förändring,** eftersom det idag finns tillgängliga lösningar för anonymisering och pseudonymisering på marknaden. Avidentifiering kan ske med hjälp av modern teknik, såsom artificiell intelligens och maskininläring.
- **Norstedts Juridik arbetar idag med avidentifiering av personuppgifter i domstols- och myndighetsdokument som vår juridiska informationstjänst JUNO tillhandahåller.** Vi anser att vi som bransch behöver identifiera pragmatiska sätt att skydda både den personliga integriteten och individens yttrandefrihet.

Vi välkomnar förfrågningar om hur vi kan bidra till det fortsatta arbetet med denna viktiga fråga och står till ert förfogande.

Utredningens förslag

Översikt av förändringarna

Utredningens förslag avser att begränsa grundlagsskyddet för vissa söktjänster i syfte att stärka skyddet av personuppgifter, utan att inskränka grundlagsskyddet mer än vad som är nödvändigt. Genom den nuvarande yttrandefrihets- och tryckfrihetslagstiftningen ges ett utvidgat grundlagsskydd som fullt ut omfattar söktjänster som offentliggör personuppgifter som rör enskildas personliga förhållanden samt söktjänster som offentliggör personuppgifter om lagöverträdelser. Enligt utredningen drar dessa söktjänster idag nytta av det faktum att TF och YGL är innehållsneutrala system som endast kräver att viss medieteknik används för att skydd ska ges. Därför föreslås ytterligare begränsningar i form av generella undantagsbestämmelser i 1 kap. 13 § TF och 1 kap. 20 § YGL, s.k. delegationsbestämmelser.

Utredningens föreslagna alternativ

Alternativ 1 – Tillämpningsområdet för befintligt undantag utökas

Alternativ 1 innebär att de nuvarande undantagen i 1 kap. 13 § TF och 1 kap. 20 § YGL som rör känsliga personuppgifter utvidgas till att omfatta alla kategorier av personuppgifter. Otillbörlighetsbedömningen ska i alternativ 1 göras på samma sätt som idag sker för känsliga personuppgifter, d.v.s. en bedömning görs i det enskilda fallet huruvida det finns särskilda risker för otillbörliga intrång i enskildas personliga integritet med hänsyn till verksamheten och de former under vilka uppgiftssamlingen hålls tillgänglig. Alternativ 1 möjliggör därmed en bredare prövning än i alternativ 2 och 3.

Alternativ 2 – Ett ändrat otillbörlighetskrav

I alternativ 2 införs nya särskilda bedömningskriterier vid otillbörlighetsbedömningen. Dessa kriterier är baserade på personuppgifternas *karaktär, omfattning och syftet med offentliggörandet*, istället för

att enbart beakta verksamheten och de former under vilka uppgiftssamlingen hålls tillgänglig som i alternativ 1. Utformningen av otillbörlighetskravet ändras därmed.

Vid otillbörlighetsbedömningen görs en helhetsbedömning, där listan över omständigheter som ska beaktas inte är uttömmande. Det finns därför ett visst utrymme att, utöver de särskilda bedömningskriterierna, även beakta andra omständigheter.

Alternativ 3 – Undantag för all personuppgiftsbehandling som inte sker för journalistiska ändamål m.m.

Till skillnad från alternativ 1 och 2 utökas bestämmelsernas tillämpningsområde i alternativ 3 ytterligare och omfattar *all* personuppgiftsbehandling, inte endast personuppgifter i uppgiftssamlingar. Bestämmelserna ändras således till att all personuppgiftsbehandling som inte sker för journalistiska ändamål eller för akademiskt, konstnärligt eller litterärt skapande träffas av grundlagsundantaget. Bestämmelsen utökas även till att omfatta alla kategorier av personuppgifter, i likhet med alternativ 1 och 2.

Utredningens rekommendation

Utredningen förespråkar alternativ 2 som den mest ändamålsenliga avgränsningen av grundlagsskyddet. Denna rekommendation baseras främst på två faktorer: dels behovet av att minska inskränkningen i yttrandefriheten till det som är nödvändigt för att komma tillrätta med de påtalade problemen, dels behovet att tillmötesgå den kritik som riktats mot tidigare förslag. I alternativ 2 har bedömningskriterierna utformats i syfte att bemöta denna kritik. Genom att ange i lagtext vilka faktorer som har betydelse för otillbörlighetsbedömningen har man tydliggjort vad som är avgörande för bedömningen av om en uppgiftssamling faller utanför eller innanför det grundlagsskyddade området.

Förutom att grundlagsundantaget i alternativ 2 är avgränsat till att enbart gälla uppgiftssamlingar, innehåller alternativ 2 dessutom ett tillägg som innebär att endast de fall i vilka det finns särskilda risker för otillbörliga intrång i enskildas personliga integritet omfattas av grundlagsundantaget. Denna konstruktion begränsar grundlagsundantaget till att gälla de verksamheter som bedömts som mest problematiska ur integritetssynpunkt.

Även om alternativ 3 ligger väl i linje med EU-rättens krav och minskar konfliktytan med europarätten, anses dess bredare tillämpningsområde vara alltför långtgående och kan därmed skapa gränsdragningsproblem för verksamheter som anses skyddsvärda ur ett yttrandefrihetsperspektiv, särskilt vid tillämpning av de relativt vaga begreppen "journalistiska, akademiska, konstnärliga eller litterära ändamål". Enligt utredningen får yttrandefrihetsintresset inte ge vika för integritetsintresset i gränsfall eller svårbedömda situationer.

Norstedts Juridiks ställning

Norstedts Juridik välkomnar utredningens förslag om lagändring. Vi förespråkar ett starkt skydd av den personliga integriteten i balans med yttrandefrihet då det stärker rättssäkerheten i samhället.

Vi instämmer med utredningen i att balansen mellan integritetsintresset och yttrandefriheten tillvaratas genom lagförslaget i alternativ 2. Vi ser det även som positivt att det i det nya lagförslaget finns förutsättningar för en helhetsbedömning av omständigheterna i det enskilda fallet, där en särskild beaktansgrund är syftet med offentliggörandet av personuppgiftsamlingen. Detta menar vi bidrar till att bestämmelserna inte medför en alltför stor inskränkning i yttrandefriheten.

I HD:s beslut i Å 3457-24, meddelat den 25 februari 2025, bedömer domstolen att utlämnande av handlingar innehållande personuppgifter med förbehåll balanserar intresset av att bedriva journalistisk verksamhet mot integritetsintresset. Ett av justitieråden i HD som var med och beslutade, påpekar dock i en kommentar, att för att uppnå en mer övergripande avvägning mellan yttrande- och informationsfriheten och dataskyddet, krävs lagstiftningsåtgärder. Norstedts Juridik anser att alternativ 2, som tidigare nämnts, är en mer lämplig lösning för att tillvarata de motstående intressena, då den öppnar upp för en helhetsbedömning i det enskilda fallet, där syftet med offentliggörandet av personuppgifterna särskilt beaktas.

Norstedts Juridiks rekommendation

Vid fortsatt övervägning av utredningens förslag ser Norstedts Juridik en fördel i att beakta följande:

1. **Söktjänsters och databasers olika syften.** Vid beaktande av söktjänsters och databasers olika syften med offentliggörandet av personuppgifter skapas en förståelse för vilken typ av tjänst söktjänsten eller databasen avser leverera, vilken typ av svar som efterfrågas vid sökningen samt vem som genomför sökningen och i vilken egenskap (privat eller i sin profession). Detta är av stor betydelse för bedömningen huruvida offentliggörandet av personuppgifterna har ett legitimt och skyddsvärt intresse.
2. **Skilnaderna mellan kommersiella söktjänster och juridiska informationssystem.** Som nämns i utredningen kan söktjänster som tillgängliggör personuppgifter fylla andra viktiga funktioner i samhället än de som omfattas av TF och YGL. Bl.a. fyller juridiska informationssystem en samhällsviktig roll genom att tillhandahålla rättsinformation till yrkesverksamma inom rättsväsendet. Jurister använder juridiska informationstjänster och rättsdatabaser i sitt yrkesutövande, och även domstolar, myndigheter och juridiska utbildningar förlitar sig på juridiska informationstjänster i sitt dagliga arbete/studier. Detta skiljer juridiska informationstjänster och rättsdatabaser från andra typer av kommersiella söktjänster vars syfte är att sälja personuppgifter till betalande kunder.
3. **Tekniska lösningar för pseudonymisering.** Det finns idag tekniska lösningar för avidentifiering av personer i domstols- och myndighetsdokument, vilket innebär att teknisk problematik kring pseudonymisering inte bör vara en avgörande faktor vid val av regleringsmodell. Utvecklingen av tekniska lösningar för pseudonymisering fortlöper och idag är stora delar av processen automatiserad med hjälp av artificiell intelligens (AI).

Norstedts Juridik har förståelse för att det kan uppfattas som svårt eller tidskrävande att avidentifiera personer som förekommer i domstols- och myndighetsdokument på grund av dokumentationens omfattande karaktär. Vi anser dock inte att detta bör utgöra ett hinder eller fördröja förslaget till förändring, eftersom det idag finns tillgängliga tekniska lösningar på marknaden.

Avidentifiering kan ske med hjälp av modern teknik, såsom AI, och tekniken kan redan idag skilja på direkta och indirekta personuppgifter. Detta leder till att informationstjänster och rättsdatabaser som

tillämpar teknik för avidentifiering kan fortsätta visa de uppgifter uppgiftssökaren anser vara nödvändigt (exempelvis, målnummer, diarienummer och liknande) samtidigt som avidentifiering sker av direkta personuppgifter.

Norstedts Juridik arbetar idag med avidentifiering av personuppgifter i de domstols- och myndighetsdokument som vår juridiska informationstjänst JUNO tillhandahåller. Vårt arbete syftar till att skydda den personliga integriteten genom pseudonymisering av personuppgifter. Vi anser att vi som bransch behöver identifiera pragmatiska sätt att skydda både den personliga integriteten och individens yttrandefrihet. Vi välkomnar därför förfrågningar om hur vi kan bidra till det fortsatta arbetet med denna viktiga fråga och står till ert förfogande. På så vis önskar vi stärka rättssäkerheten i samhället.

Stockholm, 4 mars, 2025

Jon Boström

Country Manager
Norstedts Juridik